

СУПРОВІД КУРАТОРОМ ПАТРІОТИЧНОГО ВИХОВАННЯ МОЛОДІ У ЗВО

Міщенко Оксана Анатоліївна

канд. пед. наук,
доцент кафедри спеціальної педагогіки,
факультету природничої, спеціальної і здоров'язбережувальної освіти
Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди

Купіна Ірина Олександрівна

канд. філол. наук, доцент, доцент кафедри теорії і методики
викладання філологічних дисциплін у дошкільній,
початковій і спеціальній освіті
Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди

Патріотичне виховання в реаліях сьогодення – один із пріоритетних напрямів молодіжної політики в Україні. Низка нормативних документів визначає сутність та основну стратегію патріотичної роботи з молоддю, зокрема зі здобувачами освіти у ЗВО.

2022 рік увійде в історію України, як рік надважких випробувань із вірою в незламність та стійкість духу кожного з нас. Проте сьогодні хотілося б наголосити на важливості підґрунтя національного єднання та самовизначення, яке на теренах Слобожанщини неможливо уявити без постаті Григорія Савича Сковороди.

У рік 300-ліття від дня народження Григорія Сковороди, – першого філософа-містика, українського Сократа, учителя істинного духовного життя, основоположника концепції сродної праці, – планувалося безліч заходів, які Сергій Жадан охрестив «апофеозом, виходом Г. С. Сковороди» [1].

Кураторами академічних груп ХНПУ імені Г. С. Сковороди, зокрема факультетів природничої, спеціальної та здоров'язбережувальної освіти й початкового навчання було проведено низку заходів, присвячених цій славетній події, бо саме тут існує багаторічна традиція згуртування студентів у єдину спільноту сквородинівців.

Як куратори академічних груп вбачаємо необхідним продовжити традицію та сприяти зацікавленості сучасних здобувачів вищої освіти до вивчення педагогічних поглядів видатної постаті України – Григорія Савича Сковороди, ім'я якого з гордістю носить університет, наслідує його філософські погляди й дух національної самоідентичності та свободолюбства, ушановує пам'ять.

Розробку різних аспектів патріотичного виховання студентської молоді здійснювала низка сучасних дослідників: Р. Агаддулін, О. Бандура, Н. Волошина, І. Дудка, А. Капська, П. Кухаренко, В. Неділько, Г. Петрів, Є. Пасічник, О. Резнікова, Б. Степанишин та інші.

Метою цієї розвідки є спроба проаналізувати можливості куратора брати участь у патріотичному вихованні молоді в Харківському національному

педагогічному університеті (ХНПУ) імені Г. С. Сковороди.

Громадська діяльність закладу вищої освіти – це реалізація демократичних засад у структурі, функціях, формах, методах спільної діяльності громадських інститутів, професійних організацій і асоціацій із закладами вищої освіти; цілеспрямованість громадської діяльності ЗВО, що ґрунтується на добровільному встановленні його громадою соціально значущих обов'язків адміністрації, викладачів, співробітників і студентів із урахуванням специфіки регіону та політичного і соціального положення держави. Така співпраця базується на збалансуванні громадських взаємин, які сприяють становленню й розвитку громадянського суспільства в Україні та впливу відповідного громадського середовища на виховання студентської молоді [2, с. 57].

Маємо наголосити, що в ХНПУ імені Г. С. Сковороди традиційно проводиться виховна робота зі студентською молоддю за багатьма напрямками, зокрема у 24 академічній групі (016 Спеціальна освіта) факультету природничої, спеціальної та здоров'язбережувальної освіти й у 21 академічній групі (013 Початкова освіта) факультету початкового навчання проведено таке:

1. Арттерапевтичний мотиваційний «team building» проєкт «Дуб Григорія Сковороди». Розпочато захід 3 вересня 2021 року з 12 академічною групою факультету природничої, спеціальної і здоров'язбережувальної освіти й з 11 академічною групою факультету початкового навчання в процесі традиційної поїздки до села Сковородинівка Харківської області, передусім до Національного літературно-меморіального музею Г. С. Сковороди.

Серед основних завдань виокремлено такі: а) *зосередження уваги першокурсників до постаті та філософського доробку видатного педагога.* Реалізувалось через ознайомлення першокурсників із крилатими висловами Г. С. Сковороди (проведено інтерактивне вайбер-опитування – куратори надали у чат групи понад 50 крилатих висловів Сковороди. Здобувачам пропонувалось обрати один із висловів та надіслати його до чату групи, додавши власне обґрунтування та сучасне бачення); б) *оформлення символіки «Дуб Сковороди»:* здобувачам було запропоновано вписати вибраний крилатий вислів Г. С. Сковороди на вільному тлі навколо зображення стовбуру символічного дерева (без крони); в) *мотиваційна робота з колективом «team building»* – було запропоновано дібрати місце на кроні дуба (за аналогією проєкційної методики «Дерево») та залишити відбитки пальців 3-х кольорів (жовтий, зелений, червоний) – (пальчикова арттерапевтична техніка роботи із фарбами). Кольори символізували таке: зелений – «власне побажання собі як вчорашньому школяреві»; жовтий – «побажання товаришу як студенту-першокурснику»; червоний – «побажання групі як випускникам університету». Деякі побажання озвучувались та надписувались на кроні дерева. Ця робота мала за мету націлити вчорашніх вступників на тривале та кропітке навчання в університеті та допомогти уособити себе частиною згуртованого колективу групи, кожна особистість: а) поважає власний бекграунд; б) готова спільно опанувати нові знання; в) вірить у подальшу професійну реалізацію кожного учасника групи.

2. Зображення оформленого «Дуба Сковороди». Було одностайно вирішено

розмістити зображення на «аватарку» чату групи. Проєкт отримав продовження вже в 2022-2023 н.р. Після трагічних подій 7 травня 2022 р. – знищення Національного літературно-меморіального музею Г. С. Сковороди, здобувачі академічних груп із теплом та тугою згадували подорож до Сковородинівки, ділились світлинами й ідеями. І саме тоді було вирішено, що необхідно здійснити задуми, утілити мрії й відродити життя «Дуба Сковороди».

3. Проєкт «Хто для мене Сковорода?». У межах проєкту (травень 2022) символічне зображення «Дуба Сковороди» було уквітчано портретом Григорія Савича та світлинами студентів (верстка А. Маракіної). Крім того, здобувачами було здійснено добірку зображень назв вулиць, музеїв та пам'яток, пов'язаних із постаттю видатного українського філософа «Шляхами Сковороди» (верстка Т. Момот). А 31.10.2022 року викладачами кафедри теорії і методики викладання філологічних дисциплін у дошкільній, початковій і спеціальній освіті разом зі здобувачами вищої освіти (21-22 гр.) факультету початкового навчання на платформі «Zoom» було проведено круглий стіл «Творча спадщина Григорія Сковороди в реаліях сьогодення» (до 300-річчя від дня народження). Учасники круглого столу із запалом обговорювали життєвий і творчий шлях видатного філософа, педагога, письменника. Куратор 21 академічної групи Ірина Купіна розпочала засідання круглого столу: «У реаліях воєнного часу ми по-новому переосмислюємо мудрі слова Григорія Савича, що спонукають нас до боротьби за вічні цінності – свободу і добро. В Україні вирішується доля майбутнього – національного, європейського, навіть світового. А слово – це зброя, тому ідея свободи, щастя, гармонії, сродної праці, Бога, людини, їх реалізація неможлива без боротьби за життя всього українського народу та рідного слова. Нехай знане українське слово лунає крізь століття. Зараз ми будемо говорити про ті проблеми, що стосуються Григорія Сковороди, нашої науки та України загалом, які дають нам насагу жити, навчатися й працювати, бо «хто думає про науку, той любить її, а хто її любить, той ніколи не перестав вчитися...» [3].

4. Аматорський фестиваль мистецтв «Сковорода-фест». У межах підготовки до аматорського фестивалю мистецтв «Сковорода-фест» (листопад 2022) студентами 24 групи факультету природничої, спеціальної та здоров'язбережувальної освіти презентовано сучасне прочитання авторського віршу «Вічна мудрість кличе нас»: додано аспекти патріотичного виховання, акцентовано увагу на важливості віри в мирне майбутнє нашого краю. У виконанні В. Козакової номер було відзначено серед дипломантів фестивалю аматорського мистецтва «Skovoroda-fest» у номінації «Літературний жанр» (авторська поезія).

5. Кураторські години. Кураторами проведені кураторські години, присвячені приготуванням заходів до 300-річчя від дня народження Григорія Сковороди. У своїх філософських трактатах, байках, поетичних творах Сковорода роздумує над природою людського щастя. А бути щасливим зовсім неважко, варто лиш стати мудрішим та заглянути у своє серце. Так зауважують студенти, аналізуючи творчість великого мислителя.

6. Авторська програма Ірини Фаріон «Ген українців». Розширенням уявлень здобувачів 24 академічної групи про особистість Г. С. Сковороди та сприяння формуванню їх причетності до спільноти сквородинівців, на нашу думку, став перегляд та обговорення авторської програми І. Фаріон «Ген українців». «Григорій Сковорода – філософ духу і серця», присвяченої постаті Григорія Сковороди. У якій вона наголошує на «єдності головнокомандуючого та ритора». Урочисто прозвучали слова українського Сократа: «Всяк мусить пізнати свій народ і в народі – себе» [4].

7. Лекторська майстерність Г. С. Сковороди. Знаковим проєктом, який об'єднав майже повний склад 24 академічної групи, постала розробка відеоролику «Лекторська майстерність Г. С. Сковороди» (монтування – В. Ковальова, тривалість – 17 хв.). В основу якого було покладено авторську статтю Міщенко О. А. «Питання лекторської майстерності в просвітницькій діяльності Г. С. Сковороди» [5]. Інтеграція системи вищої освіти України в європейське і світове співтовариство висуває нові вимоги до підготовки майбутніх фахівців, здатних до творчої праці й професійного розвитку. Особлива роль у цьому процесі традиційно належить лекції [6]. Проте в сучасних реаліях дистанційної освіти, вважаємо за потрібне зосередити увагу здобувачів на кропіткій роботі викладачів із розробки якісної лекції та важливості володіння лекторською майстерністю.

У проєкті ми намагались порушити питання: а) чи бажали б сучасні студенти завітати на лекцію до видатного педагога?; б) які саме аспекти лекторської майстерності були притаманними Г. С. Сковороді при нетривалому викладанні в академічних закладах; в) заохочували студентство відвідувати лекційні заняття сучасних викладачів нашого університету крізь призму розуміння кропіткої роботи з підготовки якісної лекції та інше. Цей проєкт було відзначено серед лауреатів фестивалю аматорського мистецтва «Skovoroda-fest».

8. Круглий стіл «Сучасні українські письменники і їхні погляди на творчість Григорія Сковороди». Захід викликав у студентів жвавий інтерес до доробку видатних постатей, зокрема Сергія Жадана. Харків'янин, поет, прозаїк, перекладач, славетна людина сучасності, громадянський діяч, фронтмен гуртів «Жадан і Собаки» та «Лінія Маннергейма», особистість, яка безпосередньо пов'язана з ХНПУ імені Г. С. Сковороди, – С. Жадан, – наголошує: «У Сковороди немає романів, а його афористичність, віршованість, короткі притчі – це те, що може доволі легко сприйматися сьогодні, а в силу того, що він сам працював з інтертекстуальністю, це може сприйматися як дітьми, так і дорослими» [1]. На проведеному заході було порушено питання видання особливо актуального сьогодні фейсбук-щоденника С. Жадана «Небо над Харковом» – це своєрідна збірка записів, презентована 23 жовтня 2022 року у Франкфурт-на-Майні (Німеччина), у якій письменник розповідає про рідне місто під час повномасштабної війни.

Ця наукова студія не вичерпує всіх аспектів зазначеної проблеми. Серед перспектив подальшої виховної роботи в цьому напрямі вбачаємо: а) прослуховування та декламацію літературних творів Г. С. Сковороди;

- б) прослуховування та обговорення документального радіосеріалу «Що є свобода? Діалог із Григорієм Сковородою» (за участі А. Роговцевої, С. Жадана)
б) вивчення наукових подорожей Г. С. Сковороди країнами Європи та інше.

Список літератури

1. Гусейнова О. Офіційний сайт «Суспільний. Культура» Інтерв'ю С. Жадана від 29.11.2022. URL: <https://suspilne.media/327992-tvori-skovorodi-ce-te-so-moze-dovoli-legko-sprijmatisa-sogodni-ak-ditmi-tak-i-doroslimi-sergij-zadan/> (дата звернення: 10.12.2022).
2. Дудка І. Патріотичне виховання студентської молоді як складова громадської діяльності вищого навчального закладу / *Витоки педагогічної майстерності: зб. наук. праць*. Полтав. нац. пед. ун-т імені В. Г. Короленка. Полтава, 2015. Випуск 16. 332 с. (Серія «Педагогічні науки»). URL: <http://dspace.pnpu.edu.ua/bitstream/123456789/5617/1/Dudka.pdf> (дата звернення: 11.12.2022).
3. Освіта. UA. URL: <https://osvita.ua/school/literature/s/63970/> (дата звернення: 14.12.2022).
4. Фаріон І. Ген українців. Григорій Сковорода – філософ духу і серця URL: <https://www.youtube.com/watch?v=80N6dV6xNII> (дата звернення: 15.12.2022).
5. Міщенко О. А. Питання лекторської майстерності в просвітницькій діяльності Г. С. Сковороди // *Теорія та методика навчання та виховання: зб. наук. пр.* Харків: ХНПУ імені Г. С. Сковороди, 2013. Вип. 34. С. 107-115.
6. Міщенко О. А. Розвиток ідеї лекторської майстерності викладачів вищих навчальних закладів в історії вітчизняної педагогічної думки (друга половина XIX – початок XX століття): автореф. дис. канд. пед. наук (доктора філософії): 13.00.01 – загальна педагогіка та історія педагогіки) / Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди. Харків, 2018. 20 с. URL: http://hnpu.edu.ua/sites/default/files/files/2018/11/aref_Mischenko.pdf (дата звернення: 16.12.2022).
7. Zhadan S. Himmel Uber Harkiv URL: <https://www.thalia.de/shop/home/artikeldetails/A1064477750> (дата звернення: 16.12.2022).